

ארבעה אבות פרק ראשון בבא קמא ז.

ובעל חוב דינו צנינונים. במס' גיטין בפרק הנזקין (ד' מ:):
וכי סימא קסבר ר"ע בו. אפילו הכי לא גמרינן הקדש מיניה דאיכא
 למיפרכי מה ל"ב"ח שכן יפה כחו צנוקין שההדיוט הוא נוטל צהדיקו
 מן העדיית: **תאמר דהקדש שהורע כמו צנוקין.** ללא שקיל נזק
 מילי: **דמניא ר"ע בן מנסיא בו.**

HebrewBooks.org © Moznain Publishers. No commercial use allowed.

נא א מיי פ"ט מהל' מלוה וזה הלכה א
 סנה עשין לז טו"ע ח"מ
 סי קב סעף א'
נב ב מיי פ"ח מהל' מקי
 ממון הלכה ב ופ"ח
 הלכה י סנה עשין ס טור
 ש"ע ח"מ סי' שפט סעף
 ב וסי' ט"ז סעף א'
נג ג מיי' פ"ח מהלכות
 ממעוט עיי' הלכה טו
 טו"ע ח"מ סי' רנ"ג סעף
 ג:

תורה אור השלם
 1. פי יבער איש שדה או
 כרם ושלח את בעירו
 ובער בשדה אחר מיטב
 שדהו ומיטב פרמו
 ישלם: שמות כב ד'
 2. בעל הגור ישלם כסף
 ישיב לבגליו והמות יודיה
 לו: שמות כא לד'

הגהות הגר"א

[א] ה"פ ד"ה א' כי ועד
 מתנה היטו בו מ"ח
 ורמב"ם מפסיק שכן
 דמיון ממש וכן פורמא
 טובא ממש:

מוסף רש"י

איכא למיפדך. כלומר
 אפילו כתיבא ליה כי
 לא ילפינן הקדש מיניה,
 דאיכא למיפדך מה לבעל
 חוב שהוא הדיוט ודא
 הוא לנשקול צנינונים, שכן
 יפה כוחו בצנוקין. שכן
 יפה הכתוב כמו צנוקין
 ששכרו מיטב צנוקין (גיטין
 סח.). משלם נזק שלם.
 ודע רעו הכי, רעוה
 הוא דמשלם חלי נזק,
 אבל להקדש נזק שלם
 ולגבי הנזק הקדש דרש
 הכי, לרעהו הוא דמחייב
 אבל הקדש שהיקדש פטור
 דר"ע. וכן הדין.
 (שם) אי אוקמת ליה מאי
 דוחקין דלוקמת פלוגתא
 דרשא בשומא דנזק ומיך,
 דלמא לגבות מן העדיית
 דקאמר ר"ע נמי מעדיית
 דנזק קאמר, דהא יצוירית
 דמזיק כ"י ישמעאל,
 ואמנא לא פליגי עליה אלא
 ב"ק' להקדש, ד"י ישמעאל
 לא סבירא ליה דר"ע בן
 מנסיא (שם). אם כן, דלא
 פליגי עליה דרשא, מאי
 לא בא הכתוב. דקאמר,
 דמשמע לא בא לנזק אלא
 לנזק (שם). ועוד, א' ר"ע
 קולא קאמר לגבי מזיק
 כתיב ישמעאל, מאי קל
 ודומר להקדש. דקאמר,
 הואיל וקולא הוא היכי מני
 למימר וק"ו דמקלעין נמי
 גבי הקדש (שם). תנא
 בהדיא, לגבי עקיבה
 צנוקין שיימינן (שם).

אובעל חוב בנינונית וכי תימא סבר ר"ע כל
 בעל חוב נמו בעידית איכא למיפדך מה
 לבעל חוב שכן יפה כחו צנוקין תאמר
 בהקדש שהורע כחו צנוקין לעולם דגנה
 תורא דידן לתורא דהקדש ודקא קשיא לך
 שור רעוה אמר רחמנא ולא שור של הקדש
 ר"ע סבר לה כר"ש בן מנסיא דתניא א"ר ר"ש
 בן מנסיא אומר שור של הקדש שגנה שור
 של הדיוט פטור שור של הדיוט שגנה שור
 של הקדש בין תם בין מועד משלם נזק שלם
 אי הכי ר' ישמעאל ור"ע מומאי דבעידית דניזק
 וזיבורית דמזיק פליגי דלמא דכ"ע בדניזק
 שיימינן והכא בפלוגתא דר"ש בן מנסיא
 ורבנן קמפלגי ר"ע סבר כר"ש בן מנסיא ור'
 ישמעאל סבר כרבנן א"כ מאי לא בא
 הכתוב ועוד מאי ק"ו להקדש ועוד הא אמר
 רב אשי תניא בהדיא מיטב שדהו ומיטב
 כרמו ישלם מיטב שדהו של ניזק ומיטב
 כרמו של ניזק דברי רבי ישמעאל ר"ע אומר
 מיטב שדהו של מזיק ומיטב כרמו של מזיק;
 רמי ליה אבוי לרביא כתיב מיטב שדהו
 ומיטב כרמו ישלם מיטב אין מידי אחרינא
 לא והתניא ²³ ישיב לרבות שוה כסף ואפילו
 סובין לא קשיא כאן מדעתו כאן בעל כרחו
 אמר עולא בריה דרב עילאי דיקא נמי דכתיב
 ישלם בעל כרחו א"ל אבוי מי כתיב ישולם
 ישלם כתיב מדעתו משמע אלא אמר אבוי
 כדמר דתניא ידרי שהיו לו בתים שדות וכרמים
 ואינו מוצא למוכרן מאכילין אותו מעשר
 עני עד מחצה והוי בה מר היכי דמי אי
 הוול ארעתא דכ"ע וידידיה נמי זל בהדידיהו
 אפילו טובא נמי ליספי ליה דהא זול דכ"ע
 נמי אלא דאוקיר ארעתא דכולי עלמא
 וידידיה אידי דעייל ונפיק אוזוי זל ארעיה
 אפילו

רבינו חננאל

ר' עקיבה אומר לא בא
 הכתי' אלא לגבות דניזקין
 מן העדיית וקל וחומר
 להקדש, ודבר ליה כו'
 שמעו בן מנסיא, רמי
 ליה אבוי לרביא, לר'
 עקיבה דקתני מיטב שדהו
 שלמזיק, והתניא כסף
 ישיב לבגליו לרבות שוה
 כסף, פי' ישיב כל מה
 משלם המזיק השבה
 חייא, בדרידיה תלה רחמי'
 רכתי' ישיב. ופריך אם
 בא המזיק ישלם מעצמו,
 כל מה שירצה משלם.
 ואם דוחה מלשלם וביד'
 גובין ומצויין ממנו, אין
 גובין אלא מיטב. ודייק
 רב עולא מרדתי' ישלם
 ש"מ על כרחו, ואקשו
 עליה מי כתיב ישולם,
 אדרבה ישלם מרעתו
 משמע פי' מאכילין אותו
 מעשר עני עד מחצה,
 אם הוול נכסיו משום
 דרחיק לוביני מאכילין
 אותו מעשר עני עד שיעור
 שאין דרך לוול יתר מיכן.

ישלם דמשמע ישלם בעל כרחו: **ישולם.** משמע על ידי אחרים דכ"ד
 יורדין לנכסיו דמזיק אבל ישלם משמע נמי מדעתו: **אלא אמר אבוי.**
 לא משכחת מירוצא להני קראי אלא כדמר כי האי גוונא דמרתא
 רבה להך דתניא כו': **מי שהיו לו שדות בתים וכרמים.** שוה מאתים
 זוז ותנן במסכת פאה (פ"ח מ"ח) מי שיש לו מאתים זוז לא יטול
 לקט שכחה ופאה ומעשר עני דלאו עני הוא ונמנא גזול עניים וזו
 לו מאתים זוז חקר דינר ונתנו לו שוה אלף זוז צבת אחת הרי
 זה יטול זה יש לו בתים שדות וכרמים שוה מאתים זוז אבל אינו
 מוצא למכור מאכילין אותו מעשר עני עד מחצה שוה מאה זוז
 וקרקעותיו ימכור במאה זוז דטפי מפלגא לא זיילי לעולם והרי יש
 לו מאתים זוז: **והוי צה מר.** והיינו רבה: **אפילו טובא נמי ליספו**
 ליה. שהרי עכשיו אין שוה מאתים זוז ותנן (שם) היו לו
 מאתים זוז חקר דינר אפילו נתנו לו שוה אלף זוז צבת אחת יטול:
 אפילו

מזיבורית מאי ק"ו להקדש גריעותא הוא וקשה לפי' דאין זה גריעותא
 אלא חומרא דר"י פטור לגמרי מזיק את ההקדש ור"ע מחייבו ג"ש
 ולענין מיטב נמי חשיבות הוא דמשלם ממיטב דניזק ולא מגורע
 דניזק ונראה לר"י דה"פ מאי ק"ו להקדש דלענין חיובא מזיק צהקדש
 לא קאמר דהא מקרא דר"ש נפקא אלא לענין מיטב קאמר ולא
 הוה לר"ע לאהדורי לרבי ישמעאל ק"ו להקדש כיון דרבי ישמעאל
 היה מודה בכך אי לאו משום דפטור ליה לגמרי:
ישיב לרבות שוה כסף. צפ"ק דקדושין (דף טו. ה.) דרשינן נמי
 הכי גבי עבד עברי ויש [שום] לריכותא (ש"ס דף ג. בתוספות
 ד"ה צפונות): **ישלם מדעתו משמע.** וא"ת דצפונות הורע
 (חולין ק' קל) ועס ד"ה תנא) ישלם בעל כרחו משמע דקאמר תנא תני
 ישלם דברי ר' אליעזר ואת אמרת מדת חסידות שנו כאן וי"ל דהתם
 לא קאמר אלא דלא הוא מדת חסידות אלא בדין חייב ועוד אמר
 ר"ת דה"ק תנא תני ישלם דברי רבי אליעזר ופליגי רבנן עליה ואת
 לפרש התם כן: **מי שהיו לו בתים בו.** לא מייירי צבתים שדר
 בהם דהא תנן במסכת פאה (פ"ח מ"ח) אין מחייבין אותו למכור ביתו וכלי תשמישו:

אי דאייקור ארעתא אפילו פורתא נמי לא דיספא ליה. אף על גב שאינו מוצא ליתן עליהם מאתים זוז לא יטול כלל לפי שגרם לעצמו
 ופשע דלא הוי ליה למיעל ולמיפק אוזוי אבל אם לא פשע אפילו שוות יותר ממאתים זוז יכול לטול קודם שימכור צפונות
 משויין ורב אלפס מפרש בעשיר ועד מחצה היינו [א] עד שימנא שיקנה אותם לכל הפחות בחצי דמיהן וגרסינן בזה הכי אלימנא
 דויל ארעתא דכ"ע וידידיה נמי זל צהדיהו אפילו פורתא נמי לא ליספו ליה פירוש אפילו הוולו כל כך שאפילו המתנה לא יתנו לו
 לא ליספו ליה כיון דזל ארעתא דכ"ע ושוות מאתים זוז אף לפי הוול אלא דאייקור כ"ע אפילו טובא נמי ליספו ליה פי' אפילו מוצא